

С ПУЛСА НА ВРЕМЕТО

Христо Йорданов

Близко четири десетилетия българският читател общува с художествените образи и с поетическата мъдрост на писателя Орлин Василев. И всякога се е срещал с неспокойния и търсец гражданин, с мислеция и откровен поет на човешката правда — с остра реакция и жива импулсивност —, с развълнувания и увличащ художник, пробвал почти всички литературни жанрове. . . Той ще опита в късия разказ да се вслуша съвсем отблизо в пулса на „простите сърца“ и да чуе по-добре повелителния и властен „глас народен“; ще напише повести и романи за хайдушкото минало и за още по-героичното настоящо „житие-битие“ на народа; ще заклейми жестокия „огнен обръч“ на фашизма и ще утвърди вървжешката „спротива“ и красотата на „бялата пътека“ на народната борба, по която трудовият човек, в жестока класова битка, с цената на много жертви, се добра до щастливия бряг на свободата; задълго ще се задържи в плен до върховете на родната драматургия, за да я оплоди със своята „тревога“, „любов“ и „щастие“. . .

От първата книга — „Огненият обръч“ — до сборниците „Конфликти“ и „Отломки“, Орлин Василев носи в себе си извисения копнеж по красота и човешко щастие, вътрешно безпокойство и драматизъм и неутолима жажда да бъде полезен на хората. И въпреки всички превратности на съдбата, той запазва своеобразието на творческия си темперамент. И когато пише за възрастни, за деца или за юноши, той твори еднакво развълнувано, на сочен и оригинален език. Когато създава своя разказ, очерк или репортаж, своята новела, повест или роман, остроумно есе, фейлетон, киносценарий или драма, винаги жадува да се добере до гребена на най-актуалните проблеми, да се превъплъти в образите си, носещи най-острите конфликти на времето. И в повечето случаи успява. Той ратува за високоидейно и пълноценно изкуство, за изкуството на социалистическия реализъм. В него Василев търси не щастие за себе си, а за неспокойния ни народ. И за да открие това щастие, той воюва с различни оръжия: когато фашистката цензура се опита да го укроти, той ще си послужи с езиковския език, с реалистичния символ, с баснята-повест. . . , а когато е свободен, открито ще сподели своята омаза и неукротима ярост срещу етиката и мизерната философия на банкрутирания еснаф и отцверугател. . .

Винаги е бил на своя пост. . . И като буден и дързък учител в родния си Врачански край, и като темпераментен сътрудник на Страшимировата „Ведрина“, и като неподкупен журналист и защитник на бургаските мичьори, и като редактор на „Свят“ или „Простор“, и като съредактор

на „Кормило“, „Патриот“ или „Литературен фронт“, и като директор на Радиото или на Народната библиотека, Орлин Василев е бил един от най-активните търсачи на народната истина: винаги запален и ентузиазирани, винаги ненаситен, търсец, неспокоен. . .

И когато изгаря в огъня на своето творчество, и когато се увлича и греши, и когато полемизира, той върши всичко страстно, с граждански патос, силно, увличащо, непримиримо. . .

От цялата си душа желяем да остане все така младо това неспокойно сърце!

ТЕСРЕЧЕСКОТО ДЕЛО НА ОРЛИН ВАСИЛЕВ

Елена Георгиева

През м. декември т. г. нашата културна общественост чествува 60-та годишнина на един от най-четените у нас и в чужбина български писатели — Орлин Василев. Ярките примери на гражданска и писателска доблест в „Бялата пътека“, „Огненият обръч 1923 г.“, „Мъртвите виновни“, „Дивата гора“, „Хайдутин майка не храни“, в драмите „Тревога“, „Любов“ и „Щастие“ и в другите му книги, както и в стотиците публикации в периодичния печат изправиха отново пред нас многоликата творческа фигура на Орлин Василев. Тридесет и седем години той общува с читателите, предава им своите неспокойни мисли и наблюдения, вълнува ги със своите преживявания, отразили едно голямо богатство от теми, образи и конфликти.

На литературното поле младият Орлин Василев встъпва смело и сигурно. Първите две публикации се появяват в „Страшимировия в. „Ведрина“. В бр. 37 от 29 юни 1927 са отпечатани статиите „За проституцията“ с подпис Орлин Василев и „Писмо от една жена“, подписано с друг псевдоним Плама Петрова. Наскоро след това в бр. 45 излиза „Поклон“ — малък прозаичен откъс, израз на любовта към светската страна. Първите му отпечатани разкази „Служба“ и „В София“ се появяват в сборника „Дни и нощи“, наред с няколко разкази и стихотворения на Емил Коралов, Тодор Харманджиев, Лъчезар Станчев и Иван Велев. Това е литературната среда, в която отначало попада младият писател.

През следващата 1929 г. името му вече се среща често по страниците на в. „Дума“, „Глобус“ и „Вестник на жената“. Почти във всеки брой на „Дума“ излизат негови произведения — разкази, очерци и статии, подписани с различни псевдоними — Един огън, Иван Калев, Тесняк, Рог, Ян или без подпис. Това е и годината на първата му книга — излиза романът „Бялата пътека“. Следва я сборникът разкази

„Прости сърца“ (1930). Двете книги са посрещнати с необикновен интерес и предизвикват остра полемика в партийния литературен печат, която продължава повече от година. В същото време младият писател увеличава кръга на вестниците и списанията, в които сътрудничи. Това са „Червена трибуна“, „Мисъл и воля“, „Българска мисъл“, „Съвременник“, „Съдба“, „Родина“, „Кръгосвет“, „Летска радост“, „Светулка“ и др. През 1929 г. в кн. 2 на списание „Светулка“ излиза първото разказче за деца „Измамената зима“, а в кн. 6 и 7 приказката „Конят Камберата“.

В периода на 30-те години Орлин Василев се утвърждава като идейно насочен, търсец и разнolik писател-комунист, който е винаги сред килежа на литературния живот и обществените събития. Неговите разкази и повести, очерци, статии, есета, репортажи, фейлетони, пътеписи, студии се срещат по целия прогресивен печат. Виждаме го вече и като редактор на изявени антифашистски издания. Тази дейност започва от бр. 7 на в. „Преглед на антивоенното движение“ (1933). Някои от броевете му са конфискувани, редакторът е викан на разпит в полицията, а вестникът спрял. По страниците на илюстрирания в. „Свят“ (1933—1934), пак като редактор, той остро реагира на надигания се фашизъм и реакция, на милитаристичната европейска политика, изявява високо защита на Георги Димитров по време на Лайпцигския процес и откликва на всички събития в страната и в чужбина. Цензурата спира в. „Свят“ — Орлин Василев започва в. „Простор“ (1934—1935), но и той е прекратен от властта. Непосредствено след това става главен редактор на партийния орган „Кормило“, но вече без да излиза със своето име. В същото време той сътрудничи най-активно в „РЛФ“, „Фронт на трудовоборческите писатели“, „Щит“, „Литературен преглед“, „Нова литература“ и др. За себе си той